

NASTAVNO – NAUČNOM VEĆU
BEOGRADSKE BANKARSKE AKADEMIJE
FAKULTETA ZA BANKARSTVO, OSIGURANJE I FINANSIJE
UNIVERZITETA „UNION“ BEOGRAD

Na osnovu Predloga odluke Nastavno-naučnog veća Beogradske bankarske akademije – Fakulteta za bankarstvo, osiguranje i finansije br. 213-3 od 2.6.2025. godine i Odluke Senata Univerziteta Union br. A 135-01/25 od 20.6.2025. godine imenovani smo za članove Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidata Petra Dimića, pod naslovom

Ekonomске perspektive i rast država BRIKS-a i G7-Uporedna analiza

Nakon što smo detaljno proučili urađenu doktorsku disertaciju kandidata Petra Dimića podnosimo sledeći

R E F E R A T
O OCENI DOKTORSKE DISERTACIJE

1. Osnovni podaci o kandidatu i disertaciji

Petar Dimić je rođen u Beogradu 1979. godine gde je završio Osnovnu školu „Jovan Sterija Popović“ i IX Beogrdsku Gimnaziju. Petar je školske 1998/1999 upisao Ekonomski fakultet – Univerziteta u Beogradu, na kome je diplomirao 2005. godine na smeru računovodstvo revizija, opcija finansijsko upravljanje i restruktuiranje na temu „Strategije eksternog rasta“.

Školske 2020/2021 godine na Fakultetu za bankarstvo, osiguranje i finansije Univerziteta Union u Beogradu upisao je master studije, smer Bankarstvo, finansije i biznis koji je 2022. godine završio sa prosekom 9.33. Petar je odbranio rad pod nazivom „Strategija merđžera i akvizicija u bankarskom sketoru“ pod mentorstvom profesora dr Dejana Erića, gde je član komisije bio dr Duško Bodroža.

Profesionalnu karijeru započinje 2005. godine, kada je diplomirao, na letnjoj praksi (internship) u prestižnoj kompaniji PwC na poslovima revizije banaka i preduzeća kao saradnik. Iste godine dobija stalno zaposlenje u društvu za reviziju i računovodstvo BDO BC Excel na poslovima revizije i due dilligence gde provodi skoro tri godine. Nakon toga u periodu 2008-2015. godne, karijeru nastavlja u NLB Grupi najpre u NLB LHB Banci,

godinu dana, na poslovima Corporate Account Managera a zatim u NLB Leasingu od 2009-2015. godine na poslovima finansijskog kontrolinga, upravljanja rizicima, izrade plana i strategije poslovanja. Prelaskom iz bankarstva/lizinga 2015. godine u društvo za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom DDOR-Garant AD nastavlja svoju karijeru u finansijskim institucijama na mestu CFO/Finansijskog direktora društva i Fondova. U periodu od 2016-2023. godine karijeru nastavlja i dalje razvija u Komercijalnoj banci AD Beograd na poslovima upravljanja supsidijarima i regionalnom ekspanzijom banke na poziciji finansijskog menadžera. Poslednje angažovanje je na mestu Finansijskog direktora saobraćajnog preduzeća Lasta ad tokom 2024.godine.

Obrazovanje

<i>Nivo</i>	<i>Studijski program</i>	<i>Fakultet / Univerzitet</i>	<i>Godina</i>
Doktorske akademске studije	Finansije	Beogradska Bankarska Akademija, Univerzitet Union	2022-
Master akademске studije	Bankarstvo, finansije i biznis (prosečna ocena 9.33)	Beogradska Bankarska Akademija, Univerzitet Union	2020- 2021
Osnovne akademске studije	Revzija i finansijsko upravljanje – finansijsko restruktuiranje	Ekonomski fakultet, Univerzitet u Beogradu	1998- 2004
Srednja škola	Prirodno – matematički smer	IX Beogradska Gimnazija	1994- 1998

Spisak objavljenih radova

1. Musabegović, I., Kolavčić, M., Pantelić, LJ. i Dimić, P. (2023). Assessing the suitability of the current geopolitical landscape for a new world currency. Global economic trends – challenges and opportunities: Book of Abstracts. Belgrade: Belgrade Banking Academy, Faculty of banking, insurance and finance, pg. 57-61
2. Musabegović, I., Kolavčić, M., Pantelić, LJ. i Dimić, P. (2021). The impact of Covid 19 on retail consumer behavior in Serbia. Global economic trends – challenges and opportunities: Book of Abstracts. Belgrade: Belgrade Banking Academy, Faculty of banking, insurance and finance, pg. 131-135.

Doktorska disertacija Petra Dimića pod naslovom „Ekonomске perspektive i rast država BRIKS-a poređeno sa G7“ napisana je na srpskom jeziku na 287 stranica teksta.

Lista literature korišćene pri izradi disertacije obuhvata 401 bibliografsku jedinicu, od kojih većinu čine radovi eminentnih autora, objavljeni u međunarodnim časopisima iz oblasti primenjene makroekonomije, monetarne politike i ekonomske istorije, a koji predstavljaju metodološki okvir za ispitivanje ekonomskih, političkih i društvenih aspekata država BRICS-a (Brazil, Rusija, Indija, Kina, Južna Afrika) kao rastućeg ekonomskog bloka u komparativnoj perspektivi sa G7 grupacijom (SAD, Kanada, Nemačka, Velika Britanija, Francuska, Italija, Japan) u kontekstu savremene transformacije međunarodnog ekonomskog poretka.

U skladu sa prijavom, doktorska disertacija Petra Dimića „Ekonomске perspektive i rast država BRIKS-a i G7-Uporedna analiza“ podeljena je na 7 (sedam) međusobno povezanih tematskih celina, koje prikazujemo na sledećoj listi:

1. Uvod
2. Evolucija modela ekonomskog rasta
3. Bretton-woodski monetarni sistem i uređenje sveta nakon II svetskog rata
4. Multipolarni monetarni sistem kao determinanta globalnog ekonomskog razvoja
5. Komparativna analiza BRICS formata i grupe G7
6. Empirijska analiza BRICS formata i grupe G7
7. Zaključna razmatranja

U završnom tematskom poglavlju izložena su zaključna razmatranja u okviru kojih su sumirani empirijski rezultati, predstavljena ograničenja prilikom istraživanja i date preporuke za dalja istraživanja, kao i potencijalni naučni doprinos.

2. Predmet i cilj disertacije

Eksponencijalni rast ekonomija država BRICS formata i njihova sve značajnija uloga u globalnim ekonomskim tokovima merena udelom u globalnom BDP-u, međunarodnoj trgovini, investicijama, štednji kao i akumulaciji kapitala nameću fundamentalno pitanje - da li aktuelni unipolarni svet i monetarni sistem, karakterističan za eru dominacije grupe G7 predvođene SAD-om, evoluira ka novoj multipolarnoj konfiguraciji sa paralelnim centrima moći?

Istraživački ciljevi disertacije su fokusirani na definisanje ključnih faktora ekonomskog rasta mereno BDP-om i uticaja stepena razvoja finansijskih sistema kroz prizmu integrisanosti tržišta kapitala, uticaja monetarne politike putem depresijacije ili apresijacije valute kao i prisustvo stranih direktnih investicija (SDI) država BRIKS formata poređenih sa grupom G7. Analiza će biti usmerena i na međusobne odnose dve grupe, osobenosti i razlike u primenjenim monetarnim, fiskalnim politikama kao i politikama održivog razvoja u kontekstu odgovora na klimatske promene i zelenu agendu.

3. Istraživačka pitanja i osnovne hipoteze od kojih se polazilo u istraživanju

U cilju dostizanja istraživačkih ciljeva, ključna istraživačka pitanja obuhvataju:

- Koje su implikacije rastućih ekonomija BRICS-a na redistribuciju globalne hegemonije i rekonfiguraciju svetskog poretka ?
- Koji su ključni pokretači razvoja merenog agregatnim BDP-om država dva bloka?
- Do koje granice će se reformisati uloga američkog dolara kao rezervne valute i koliki će biti uticaj alternativnih valuta na globalnu multipolarnost ?
- Koji je nivo prihvatanja modela održivog razvoja dva bloka ?

Imajući u vidu predmet i cilj istraživanja, kao i pregled literature koja se odnosi na analizu novih sila BRICS formata poređeno sa grupom G7, iznosimo sledeće hipoteze:

Hipoteza 1: Uticaj stepena integrisanosti tržišta kapitala (mereno kroz tržišnu kapitalizaciju prema ostvarenom nivou BDP-a) u odnosu na ekonomski rast je izraženiji kod država G7 u poređenju sa državama BRIKS formata.

Hipoteza 2 : Oscilacije kursa nacionalne valute (depresijacija i apresijacija) su u vezi sa ekonomskim rastom mereno realnim BDP-om.

Hipoteza 3 : Strane direktne investicije (SDI) ostvaruju jači uticaj na ekonomski rast mereno realnim BDP kod država BRICS formata u poređenju sa G7 grupom;

4. Metode koje su primenjene u istraživanju

Prilikom analize uticaja direktnih stranih investicija (SDI), volatilnosti deviznog kursa (REER) i tržišne kapitalizacije (MCAP) na ekonomski rast u zemljama grupe G7 i BRICS autor je koristio različite kvantitativne modele istraživanja, budući da je istraživački proces ex-ante strukturiran, pri čemu faza prikupljanja podataka prethodi njihovoj analizi.

Za prvi korak naučnog istraživanja primenjena je metoda deskripcije kao postupak primarnog opisivanja utvrđenih činjenica i procesa.

Naredne teorijsko-metodološke osnove naučnog istraživanja utemeljene su primenom metoda panel regresione analize kojma je ispitana kauzalana veza između ključnih nezavisnih promenljivih i kretanja zavisne varijable (BDP). Naredni korak je primena metode sinteze pomoću koje su rezultati dobijeni analizom sastavljeni u jednu celinu i donešeni adekvati sudovi i tumačenja. Na osnovu pojedinačnih teorijskih pretpostavki i donešenih tumačenja dobijenih sintezom i nakon toga korišćenjem metoda apstrakcije i generalizacije, izvedeni su zaključci od značaja za testiranje i razumevanje postavljenih hipoteza. U svrhu poređenja efekata različitih makroekonomskih faktora na ekonomski rast, primenjene su deskriptivne i komparativne metode.

U toku prikupljanja istraživačkih podataka korišćena je desk metoda i izdvajamo nekoliko sekundarnih izvora: Svetske banke ([//data.worldbank.org/](http://data.worldbank.org/)), zaitm Međunarodnog monetarnog fonda ([//data.imf.org/](http://data.imf.org/)), izveštaje i Bazu podataka UNCTAD ([//unctad.org/statistics](http://unctad.org/statistics)), EUROSTAT ([//ec.europa/eurostat](http://ec.europa/eurostat)), BIS ([https:// bis.org/](https://bis.org/)) i ostalih. Pregledom relevantne literature primenom metode kompilacije je utvrđeno da su autori kvantitativnih studija koje se bave istraživanjem determinenata ekonomskog rasta merenom nominalnim BDP između ostalih koristili i navedene baze podataka. Kako bi se formirala kvalitetna teorijska podloga istraživanja, pored navedenih, primenjene su i metode konkretizacije, specijalizacije, induktivna i deduktivna metoda, istorijski metod i analiza sadržaja.

5. Kratak opis sadržaja disertacije

Prvi deo disertacije posvećen je analizi razvoja ekonomskih teorija i praksi tokom protekla dva veka, koje su doživele duboke transformacije pod uticajem dinamičnih promena u načinu proizvodnje, tehnološkom napretku i međunarodnim ekonomskim odnosima. Hronološkim pregledom istražujemo ključne tokove razvoja ekonomske misli, počevši od klasične doktrine A. Smitha i marginalističke evolucije A. Marshala, preko revolucionarnih ideja J.M. Keynesa, pa sve do neoliberalnih koncepcija M. Friedmana i F. Hayeka kao oponenta kejnzijanskog učenja. U završnom delu analize fokus se pomera na savremene teorije ekonomskog rasta, na

modele egzogenog rasta R.Solowa i endogenog modela rasta koji su razvili P. Romer i R. Lucas.

Drugi deo disertacije posvećen je kritičkoj analizi nastanka i razvoja Bretton-Woodskog monetarnog sistema, kao i faktore na osnovu kojih je američki dolar stekao status dominantne globalne rezervne valute. Ova istorijska prekretnica nije samo oblikovala međunarodni trgovinski i monetarni sistem, već je igrala ključnu ulogu u održavanju globalne ekonomske stabilnosti u periodu nakon drugog svetskog rata, ali je istovremeno stvorila i strukturalne nejednakosti u raspodeli globalne ekonomske moći, čiji se posledice osećaju i danas. Dalja analiza prati transformaciju ovog sistema, prelazak sa fiksnih na fluktuirajuće devizne kurseve, pri čemu je dolar i dalje zadržao status rezervne valute. Kroz ovu perspektivu, u radu su prikazana i istraživanja na koji su način istorijski događaji, ekonomske krize i promene u međunarodnim odnosima uticali na evoluciju međunarodnog monetarnog sistema, naglašavajući dinamičku i kontroverznu prirodu ovih procesa.

Treći segment disertacije tematski se fokusira na fenomen de-dolarizacije u međunarodnim transakcijama, kao i postupnom transferu na multipolarni monetarni sistem koji predstavlja novu stratešku dimenziju globalnog ekonomskog razvoja. U tom kontekstu, BRICS format se analizira kroz prizmu ključnog aktera u procesima de-dolarizacije sa potencijalom da ponudi alternativne modele globalne finansijske kooperacije kroz inovacije u monetarnoj sferi, razvojem digitalnih valuta (CBDCs) kao i alternativnih platnih sistema kao pandam SWIFT-u.

U četvrtom poglavlju istražujemo institucionalne razlike oblikovanja savremene ekonomske arhitekture grupa G7 i BRICS formata kao i njihovih osobenosti. Dok grupa G7 deluje kroz već etabrirane multilateralne okvire, BRICS format razvija fleksibilnije oblike ekonomske koordinacije, usmerene prema potrebama zemalja u razvoju (*'emerging economies'*), dok u oblastima održivog razvoja i 'zelene ekonomije', G7 i BRICS pokazuju divergentne prioritete. Istraživanje takođe naglašava transformativni potencijal BRICS-a uz posebnu napomenu unutrašnje heterogenosti grupacije. Kroz komparativnu analizu postavljamo pitanja o budućnosti međunarodne ekonomske saradnje u kontekstu klimatskih promena i najnovijih geopolitičkih tenzija.

Peti deo disertacije, empirijski deo, u kome ispituje uticaje direktnih stranih investicija (FDI), volatilnosti realnog efektivnog deviznog kursa (REER) i tržišne kapitalizacije (MCAP) na ekonomski rast zemalja G7 i BRICS grupe kao postavljenih istraživačkih hipoteza. Istraživanje obuhvata panel analizu podataka za 12 nacionalnih ekonomija (5 država BRICS formata i 7 država grupe G7) za definisani period 1999-2023. godine. Metodološki pristup počinje primenom osnovnog POLS estimatora, nakon čega se testiraju individualni efekti kroz F-test i Hausmanov test. Dobijeni rezultati ukazuju na superiornost modela fiksnih efekata (FE), koji je korišćen za konačnu estimaciju. Radi obezbeđenja robusnosti rezultata, dodatno su primenjene GLS i PCSE metode estimacije kako bi se prevazišli problemi autokorelacije i međusobne zavisnosti podataka. Primenjene metode analize omogućavaju komparativnu procenu uticaja ispitivanih faktora na ekonomske performanse razvijenih ekonomija koje su predstavljene grupom (G7) i zemalja u razvoju koje su apostrofirane (BRICS) formatom.

U zaključku će biti pojedinačno i grupno navedeni rezultati istraživanja, ograničenja istraživanja, preporuke za dalja istraživanja, kao i potencijalni naučni doprinos predmetne disertacije.

6. Ostvareni rezultati i naučni doprinos

Sprovedena empirijska istraživanja pružaju komparativnu analizu dva ključna ekonomska bloka koje reprezentuju grupa G7 (grupa visoko razvijenih zemalja) i BRICS format (grupa zemalja u razvoju sa velikim potencijalom za rast). Ova komparacija omogućava bolje razumevanje kako ekonomske osobenosti, politike i strukture utiču na ekonomski rast u različitim kontekstima. Države izvornog BRICS formata definišemo kao zemlje u razvoju (*developing ili emerging economies*) i svakako imaju veći potencijal za rast, što objašnjava jači uticaj stranih direktnih investicija kao i oscilacijama deviznog kursa (depresijacijom). Na drugoj strani G7 države pripadaju grupi razvijenih ekonomija (*developed economies*) sa stabilnijim tržištima kapitala, što objašnjava jači uticaj tržišne kapitalizacije i neutralan uticaj deviznog kursa kao i visinu stranih direktnih investicija (SDI).

Naučni doprinos:

1. **Uslovna efikasnost devizne politike:** "Depresijacija nacionalne valute je efikasna za stimulisanje rasta samo u ekonomijama sa elastičnim izvoznim sektorima, što ograničava primenljivost tradicionalnih makroekonomskih modela na visoko razvijene zemlje."
2. **Nelinearni uticaj SDI na ekonomski rast:** "Uticaj stranih direktnih investicija na ekonomski rast opada proporcionalno sa približavanjem tehnološkoj granici, što zahteva redefinisane politika privlačenja SDI u fazi zrelosti ekonomskog rasta'';
3. **Strukturna asimetrija u efektima tržišne kapitalizacije:** "Uspostavljena je značajna razlika u uticaju tržišne kapitalizacije na rast između zemalja sa razvijenim i nedovoljno razvijenim finansijskim tržištima, što ukazuje na potrebu za različitim politikama za unapređenje finansijskih institucija u državama BRICS formata kao i drugim rastućim ekonomijama ('emerging economies').
4. **Heterogenost kriznih šokova:** "Identifikovana je diferencijalna ranjivost ekonomija na krizne šokove, gde finansijski integrisane zemlje (G7) podnose veće gubitke od monetarnih kriza, dok zemlje u razvoju kao BRICS osećaju jači udar realnih šokova."

Prikazano empirijsko istraživanje identifikuje ključne determinante ekonomskog rasta za zemlje članice G7 i BRICS, ističući njihovu specifičnost u zavisnosti od nivoa ekonomskog razvoja i institucionalnog kapaciteta. U slučaju država G7, rezultati ukazuju na značaj tržišne kapitalizacije kao faktora koji značajnije utiče na rast. Nasuprot tome, kod država BRICS formata dominantnu ulogu imaju strane direktne investicije i proaktivne monetarne politike. Ovi nalazi pružaju empirijsku potvrdu prethodno postavljenih teorijskih pretpostavki i ukazuju na potrebu za diferenciranim pristupom u analizi ekonomskog rasta, u zavisnosti od strukturnih karakteristika posmatranih država.

Originalnost sprovedenog istraživanja ogleda se u komparativnoj analizi uticaja faktora rasta u dve heterogene grupe država, pri čemu se posebna pažnja posvećuje interakciji između institucionalnog kvaliteta, razvijenosti tržišta kapitala i primenjenog deviznog sistema. Time se značajno doprinosi postojećoj literaturi o ekonomskom rastu, nudeći konkretne empirijske dokaze koji nadograđuju teorijske modele i doprinose boljem razumevanju složenosti razvoja u savremenim globalnim uslovima.

U navedenom kontekstu, dalja istraživanja mogu dodatno obogatiti ovu analizu uključivanjem šireg spektra determinanti ekonomskog rasta, kao što su politička stabilnost, nivo korupcije, kvalitet institucija, koje bi mogle uticati na efikasnost transmisije investicija u održivi rast. Takođe, proširenje uzorka na druge *'emerging economies'* (Indonezija, Saudijska Arabija, Nigerija, Filipini, Meksiko, Egipat, Iran, UAE i druge), kao i druge značajne nerazvijene i razvijene ekonomije (npr. članice EU van G7, Australija, Novi Zeland, Južna Koreja i druge), pružilo bi dodatne uvide u dinamiku budućeg globalnog rasta.

Produženje vremenskog okvira analize takođe bi omogućilo pouzdaniju identifikaciju strukturnih trendova i cikličnih obrazaca, posebno u svetlu rastuće uloge ekonomija u razvoju u globalnoj ekonomiji. Time se postavlja čvrst konceptualni i metodološki temelj za buduće studije koje mogu istražiti kompleksne, višedimenzionalne odnose između investicija, institucija i rasta u svetu koji se ubrzano menja. Pored toga, produženje vremenskog horizonta analize omogućilo bi robusnije testiranje uzročnosti i identifikaciju dugoročnih trendova, posebno u kontekstu rastuće uloge ekonomija u razvoju, *BRICS plus* formata kao i njihovo pozicioniranje u novoj globalnoj ekonomskoj arhitekturi.

7. Zaključak i predlog komisije

Na osnovu detaljne analize doktorske disertacije kandidata Petra Dimića, pod naslovom **„Ekonomске perspektive zemalja BRIKS-a i G7- Uporedna analiza“**, Komisija konstatuje da je disertacija u svemu urađena u skladu sa prijavom koja je odobrena od strane Nastavno-naučnog Veća Beogradske bankarske akademije – Fakulteta za bankarstvo, osiguranje i finansije broj 213-3 od 2.6.2025. godine i Senata Univerziteta „Union“ Beograd, br A 135-01/25 od 20.6.2025 godine.

Komisija smatra da analizirana doktorska disertacija predstavlja originalan naučni doprinos u oblasti međunarodne monetarne integracije i ekonomske politike, u kojoj je kandidat došao do relevantnih i empirijski utemeljenih zaključaka u vezi ključnih pokretača ekonomskog rasta merenog BDP-om kroz merenje uticaja tržišne kapitalizacije,

nivoa stranih direktnih investicija i mera monetanih intervencija kroz politiku deviznog kursa na primerima dva heterogena bloka – G7 i BRICS format.

Sa navedenim u vezi, Komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije predlaže Nastavno-naučnom veću Beogradske bankarske akademije – Fakulteta za bankarstvo, osiguranje i finansije da prihvati pozitivan izveštaj o oceni doktorske disertacije kandidata Petra Dimića, pod naslovom:

„Ekonomске perspektive zemalja BRIKS-a i G7- Uporedna analiza“

i da ga uputi Senatu Univerziteta Union u Beograd na dalje procesuiranje.

U Beogradu, 30.06.2025. godine

Komisija:

Dr Sandra Kamenković,
vanredni profesor

prof. dr Zoran Grubišić

Dr Aleksandar Zdravković,
Naučni saradnik Instituta
ekonomskih nauka u Beogradu